

SWEET AND SOUR

פרשת ויקרא תשע"ד

VAYIKRA/LEVITICUS

PARASHAS VAYIKRA

2/29-3/4

⁹ The Kohen shall lift up its memorial portion from the meal-offering and cause it to go up in smoke on the Altar — a fire-offering, a satisfying aroma to HASHEM. ¹⁰ The remnant of the meal-offering is for Aaron and his sons — most holy, from the fire-offerings of HASHEM.

¹¹ Any meal-offering that you offer to HASHEM shall not be prepared leavened, for you shall not cause to go up in smoke from any leavening or fruit-honey as a fire-offering to HASHEM.

¹² You shall offer them as a first-fruit offering to HASHEM, but they may not go up upon the Altar for a satisfying aroma.

¹³ You shall salt your every meal-offering with salt; you may not discontinue the salt of your God's covenant from upon your meal-offering — on your every offering shall you offer salt.

2 Artscroll - Stone chumash

12. קרבן ראשית — A first-fruit offering. Leaven and fruit may be used for two offerings, both of which may be described as first-fruit offerings. They are: (a) *Bikkurim*, which are the first produce of the seven species for which Eretz Yisrael is praised (Deuteronomy 26:1-11); and (b) שתי הלחם, the Two [leavened] Loaves of wheat flour that are offered on Shavuot (Leviticus 23:17).

There is another "first" offering of grain: the Omer-offering, described below, verses 14-16.

5 שני ה'ים
דרככם דרכי". אלא שאעפ"כ נאמרו טעמים למצוות ולאיסורים בחז"ל וראשונים, וכבר אמר מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל בשם רבינו ירוחם הלוי ממיר זצ"ל שלביאור המושג "טעם" שני מובנים, האחד - טעם - סיבה, היינו סיבת הציווי, וכי. טעם למצוות כמו טעם באוכל, וטעמי המצוות אינם נימוק ועילה שבגינם השי"ת ציוה לקיימם, כי זה נעלה מהשגתנו וק להטעים לנו שיערב לנפשנו לקיים מצוותיו, כמו שהטעם הטוב של האוכל גורם לאדם להתאוות אליו. וכמו שבאוכל יש לכל אדם חוש טעם משלו לפי טבעו, כך גם בטעמי המצוות - האדם הפשוט מבין ומרגיש במצוה טעם פשוט, ומי שנמצא בדרגה גבוהה יותר, והשגתו כמושכלות עמוקה יותר, מרגיש בקיום המצוה טעם באיכות גבוהה יותר.

פרשת ויקרא

מראש צורים

3 48

מחוקות הקרבנות

והנה בין שאר הלכות הקרבנות נאמר בתורה האיסור להקריב למזבח שאור או דבש, לא בצורתם המקורית ולא כשהם בתערובות כלשהן.

גם איסור זה, כמו איסורים רבים אחרים שבתורה, אינו מלווה בתורה בנימוקים כלשהם. התורה אינה מבארת מדוע היא מרחקת כל כך את השאור ואת הדבש מלהיקרב על גבי המזבח, והיא אך קובעת בפסקנות (ויקרא ב, יא): "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה".

על כללות הלכות הקרבנות אמר הרמב"ם את דברו (סוף הלכות מעילה): והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה... והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע. אמרו חכמים: חוקים חקתי ואין לך רשות להרהר בהן... וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן.

אין אנו מסוגלים להבין מדוע דוקא חלקים מסויימים מן הבהמות מוקטרים וחלקים אחרים לא. גם איננו מבינים מה נשתנה קרבן פלוני שהוא בא דוקא מן הצאן ואילו אחר כשר גם מן הבקר. במסגרת זו גם איננו מסוגלים לדעת את דעת העליון מדוע אטר עלינו בתכלית להקריב מן השאור או מן הדבש, וכבר כתב בענין זה בעל "החינוך" (מצוה קיז): "שורש מצוה זו נעלמים מאוד למצוא אפילו רמז קטון מהם".

158 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH 3

6

HERE ARE TWO INGREDIENTS THAT WE WOULD consider essential to many flour-based recipes: a leavening agent and some sort of sweetener. When bringing a *minchah* (meal-offering) in the *Mishkan* or *Beis HaMikdash*, however, one was not allowed to use either a leavening agent (*se'or*) or sweeteners (*devash*).

Rabbeinu Bechaye cites two reasons for this prohibition. First he quotes Rambam's teaching in *Moreh Nevuchim* that when idolaters would bring meal-offerings to their gods, they would deliberately add leavening agents and sweeteners. To distinguish the holy service of the *Beis HaMikdash* from the sacrificial rites of the pagans, the Torah prohibited preparing a *minchah* with the ingredients used by idolaters.

According to the Rambam, explains Rabbeinu Bechaye, adding *se'or* and *devash* to *menachos* would be akin to offering *korbanos* on a single-stone *matzeivah*, which was originally beloved to Hashem in the times of the Avos, but is now prohibited because idolaters use only such a stone as an altar. Once they started using that sort of stone, it became

4
אלם אחרי דברי התנצלות אלו המבהירים את מיעוט השגותינו, ואחרי שבעל "החינוך" מבאר שגם הטעמים שהוא עתיד לבאר אין בהם כדי לקבוע מסמרות ולומר בבירור שזהו סוף דעתו של נותן התורה, הוא מסייע לנו לחשוף הטעמות מסויימות בענין זה, וכדבריו:

מפני שכבר הודיעתי בפתיחת חבורי שכונתי באלו הטעמים שאני כותב להרגיל הנערים ולהטעים להם בתחלת בואם לשמוע דברי ספר, כי יש לדברי תורה טעמים ותועלת, ויקבלום על דרך ההרגשה שלהם וכפי חולשת שכלם, ואל יהיו להם המצוות בתחילה כדברי הספר החתום, מן יבעטו בהם מתוך כך בנערותם ויניחום לעולם וילכו בחבל. על כן אכתוב בהם כל אשר יעלה בתחילת המחשבה, ואל יתפוש עלי תופש בשום דבר אחרי ידיע הכוונה.

כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ב, יא)

"תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטוב של דבש, אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין דבש - מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" (בריתא דפיטום הקטורה, ירושלמי יומא פ"ר ה"ד).

ועדיין לא מובן מהי התשובה שמשיב בר קפרא מפני שהתורה אמרה וכו', הרי זה גופא היתה שאלתו, על מה שכתוב בתורה שאסור לערב דבש, ומה הסיבה לה, והרי הדבש משיב את ריח הקטורת. ואם כן מהי התשובה - מפני שהתורה אמרה, הרי עדיין השאלה במקומה עומדת על זה גופא, מדוע כך אמרה תורה.

ובמיוחד קשה לפי מה שכתב החינך (מצה קג), ששורש ענין הקטרת הקטורת הוא להגדיל כבוד הבית, ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם, ואי אפשר להגדיל דבר בלב אדם ומחשבתו רק בדברים שהוא חושב אותם לגדולה וימצא בהם תענוג ושמחה, וענין הריח הטוב הוא דבר שנפש האדם נהנית בו ומתאוה עליו, ומושך הלב הרבה, ע"ש. וכיוון שכן, היות שמטרת הקטורת היא שייהיה ריח טוב במקדש, מדוע, אם כן, אמרה תורה לא להקטיר שאור ודבש המוסיפים ריח טוב.

אלא שזה עצמו התשובה - 'מפני שהתורה אמרה, כיון שכך אמרה התורה זה עצמו התשובה הברורה ביותר, כי גם אם נדמה לבני אדם שהדבש משיב את ריח הקטורת ומוסיף לו ריח טוב, אבל מכיוון שהתורה אמרה שלא

תשים דבש, ממילא בטלו כל החשבונות והסיבות, וממילא הדבש דבר רע הוא לה ולא דבר טוב, כי אמנם אין אנתנו מבינים מה הוא הטוב האמיתי, ורק אחת אנו יודעים, כי מה שכתוב בתורה הוא הטוב האמיתי, וכיוון שהתורה אומרת לא לשים דבש, הרי אין זה טוב, אף על פי שלענינו נראה שאין אדם יכול לעמוד מפני ריחה.

זה בניין אב לכל התורה כולה. אל יאמר אדם אני אוסיף ואני אשביח על דברי התורה, אלא צריך לעשות בדיוק את מה שהתורה אמרה, וממילא בטלו כל החשבונות אשר ביקשו להם בני האדם.

וזאת עלינו לדעת, שרק מה שהתורה אומרת לעשות זהו הטוב האמיתי, ומה שלא כתוב בתורה, לא רק שזה אינו מוסיף, אלא כל המוסיף הרי זה גורע. כי חובתנו לעשות בדיוק כפי שהתורה דורשת מאיחנו, לא להוסיף ולא לגרוע מאומה, ואפילו מתוך כוונת טובות ורצויות.

8 חזקא צוריק - 5 ר"ס מפני שהתורה אמרה

אולם בצד הטעמים והסמלים שנאמרו בענין איסור זה, עולה וניצבת לאלולנו אימרתו המפורסמת של בר קפרא הדנה בדבר מעשה הקטורת: אילו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה. ולמה אין מערבין בה דבש? מפני שהתורה אמרה: "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה".

הקטורת מעצם מהותה היתה אמורה להעלות ריח טוב, ולפיכך מצד הסברא ראוי היה להדר אחר כל מיני סממנים שישביחו את ריחה. אפילו קורטוב של דבש מסוגל היה להשביח את הקטורת עד כדי כך שאיש לא

היה מסוגל לעמוד מפני שיכרוך ריחה. למרות כל זאת הגנו מנועים מלעשות כן. אמנם ההגיון יכול היה לחייב את מתן הדבש, אבל כיון שהתורה אסרה זאת, אין מקום לשיקולים נוספים כלשהם, גם אם הם הגיוניים ככל שיהיו. אמנם הדבש מסוגל לבשם את הקטורת ולהעלות ממנה ריח משובח, אבל ריח משובח פי כמה עולה ממה שהאדם נכנע לחלוטין לפני רצון בוראן. הרי תכלית כל הקרבנות היא כאמור (ויקרא א, ט): "ריח ניחוח לה'", דהיינו (מכובאר בפי רש"י): "נחת רוח לפני ונעשה רצונו", וכניעת האדם לפני קונו גורמת לנחת רוח מאין כמותו.

10

9 עיקרון היסוד שעליו מושתת עם ישראל הוא "נעשה ונשמע". המושג "נשמע" מתבאר בפי הראשונים במובן של "הבנה", וכאשר עם ישראל הקדים את ה"נעשה" ל"נשמע" הוא ביטא בכך את נכונותו להיכנע באופן מוחלט לרצונו של הקב"ה, גם אם הענין לא יובן על ידו. אמנם לאחר הכוננות לעשות כתורה וכמצוה, אפשר גם לנסות להבין, עד כמה שמסוגל אדם בכוח תפיסתו המוגבל, אולם הבנה זו בשום פנים אינה יכולה לפגוע כלשהו בציינות המוחלטת לרצון העליון ובקיום המרויך והמושלם של המצוה.

קו זה חייב להיות בולט ביותר דוק בנושא הקרבנות. הקרבנות הינם מכשיר נפלא להתקרבות אל הקב"ה, וזו לא תושג אלא באמצעות כניעתו של האדם כלפי בוראו והתבטלותו המוחלטת, על רצונותיו, על שאיפותיו ועל הגיוניו הבריאי, לפני דעת קונו.

דעת תורה מעלה על נס את מקיים המצוות לא מפני שהשכל וההגיון מורים לו כן, אלא מתוך ביטול דעתו לפני רצון ה'. על ענין זה דרשו חז"ל (חולין ה, ב) את הפסוק (תהלים לו, ז): "אדם ובהמה תושיע ה' - אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ומשימין עצמם כבהמה". בעיני שמים חשובה עבודתם התמימה של פשוטי העם השמחים לעשות רצון בוראם, למרות שאינם מבינים על מה ולמה נצטוו, אולם חשובה מזו עבודתם בקודש של אישי המעלה שדעתם רחבה ותבונתם עמוקה, ואף על פי כן בעיני העבודה הם משימים עצמם כבהמה ופועלים בכל התמימות.

11

חז"ל לימדונו בכך אורחות חיים. בכל מקרה נדרש אדם לציית לרצון הבורא ללא היסוסים כלשהם, ואפילו מבלי לנסות לקחת קות על סיבת הציווי.

* כך נאמר במצוות עשה. בענין תקיעת שופר שואלת הגמרא (ראש השנה טז, א): "למה תוקעין בראש השנה?" ומיד באה על כך התשובה - התגובה: "למה תוקעין? רחמנא אמר: תקעו". לאמור, מאחר שהקב"ה צוה לתקוע מה מקום יש עוד לשאול: "למה תוקעין?" די בכך שהתורה צוותה, בשביל שהאדם יודרו לקיים המצוה מבלי שאלות והיסוסים כלשהם.

כך גם בהימנעות מעשייה במקום שבו נאמר לאו בתורה. כיון שאסרה התורה לערב שאור או דבש בדברים הנקטרים, לא יועילו שום טיעונים הגיוניים להתנגד לכך. אמנם הדבש עשוי להעלות ריח מעולה, אבל ריח הציות לדבר ה' מעולה ממנו אלפי מונים, ובו חפץ הקב"ה.

• זהו הלקח שעלינו ללמוד גם בימים אלו. אמנם אין לנו אפשרות לקיים את מצוות הקרבנות, אולם מצוות הציינות שרירה וקיימת בכל יום, בכל עת ובכל שעה.

12

יד טעם פרשת ויקרא ודעת

כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו (ב, יא) כברייאת דפטום הקטורת: אילו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה". ודברים אלו מתמיהין. מה ראה תנא דברייא לפרש את ריחה הנפלא של הקטורת אלולא איסור תורה.

וראיתי בשם כ"ק האדמו"ר רבי אברהם מטשעכאנאו וצ"ל שפירש, שזה אמור כלפי אותם צדיקים שמאחרים תפלתם לאחר זמנה כדי להתפלל ככוונה ובדבקות. לזה בא התנא ולימד, שכשם שאין אנו יכולים לערב דבר בקטרת, ואף על פי שעל ידי כך ישתפר ריחה להפליא עד שלא יוכל אדם לעמוד מפניו, והיה יכול לעלות בדעת אדם שיש כזה הקור מצוה, ומכל מקום מחמת איסור תורה אין מערבין בה דבש, כמו כן אין אנו יכולים ללכת אחר העריכות והדביקות שבתפלה, אם התפלה היא לאחר זמנה ושלא כדינה.

15 Rabbeinu Bechaye then offers his own explanation for the ban on se'or and devash.

Se'or and devash are symbolic of the yetzer hara (evil inclination), which Rabbeinu Bechaye calls the "meisis u'meidiach — the enticer and corrupter."

Korbanos were instituted to enable a person to atone for transgressions. If not for the yetzer hara (evil inclination), a person wouldn't sin and wouldn't need to bring a korban.

Rabbeinu Bechaye supports his linkage of se'or to the yetzer hara by citing Mechilta's teaching (5:2) that one must remove the yetzer hara from his heart, as the verse states, "Lo sochal alav chametz — do not eat leavened with it" (16:3).

In Kad HaKemach, Rabbeinu Bechaye elaborates further, noting that there are two prohibitions regarding chametz: (a) not to see chametz (bal yeira'eh), and (b) not to have chametz in one's possession (bal yimatzei). Bal yeira'eh is parallel to removing the yetzer hara from our actions, and bal yimatzei is parallel to removing it from our thoughts.

Rav Avigdor Nevenzahl, the Rav of the Old City of Yerushalayim, notes that there is a Talmudic source for the link between the two. The Talmud (Berachos 17a) lists tefillos that different Amoraim would daven at the end of Shemoneh Esrei. One of those tefillos, recited by Rav Alexandri, goes as follows: "It is revealed and known to You that our wish is to do Your desire, and what stops us? The leavening agent in the dough (se'or sheba'isah) and foreign domination (shibud malchiyos). Rashi explains that se'or sheba'isah refers to the yetzer hara.

We see the link between se'or and the yetzer hara supported by many sources, but what does one have to do with the other on a logical level?

Rav Nevenzahl explains the association.

When you add yeast to the other ingredients in a dough recipe, the dough begins to rise to fill the entire bowl, eventually overflowing. This is not magic. There's a chemical reac-

tion that causes carbon dioxide to be released into the dough, and the bubbles — like the little gas bubbles in a carbonated beverage — make the dough grow into a much bigger mass. If you stick your finger into the dough, however, the bubbles burst, and the dough falls flat again.

The yetzer hara is like se'or, says Rav Nevenzahl, because it's full of fluff. When we are facing a strong yetzer hara — whether for money, power, or lust — it seems huge and insurmountable. But if we could just puncture that bubble, it would collapse. Because in truth, the yetzer hara is no more than an illusion, more attractive in the abstract than in reality. It makes us anticipate some sort of excitement, but when we follow our urge to indulge, we invariably find that it wasn't quite what we expected. In physical matters, expectation and anticipation always exceed reality.

The commandment not to add se'or to a minchah teaches us that if we could just succeed in deflating the yetzer hara — before it overpowers us — by identifying it as no more than fluff, then we would not need to bring menachos for iniquities.

ש אור שבעיסה הרי הוא היצר הרע, וכדברי רש"י: "ש אור שבעיסה יצר הרע שבלבכנו המחמיצנו".

הנה למדנו מכאן, על פי דרך המוסר והעבודה, שהש אור המר ומחמיץ שהוא רומז על עצבות ומרירות, אפשר לקחת אותו גם ככוח לעידוד ושאיפה בעבודת ה'. שהמרירות בעבודת ה' הוא כח הרצון שיש לאדם, שהוא השורש של ההשתוקקות להתעלות כל הזמן. ומכל מקום אם האדם אין לו את המידה הנכונה בזה, הוא נעשה לש אור שמחמיץ אחרים.

ודבש הוא רמז לענין השמחה, שטוב לו לאדם ומרוצה הוא, אך גם זה אינו טוב דאין רוצה עוד שום דבר כי הרי לשיטתו - טוב לו, כבחינת י'רא מנוחה כי טוב' (בראשית מט, טו), ולכן אין הוא שואף או כלל להתעלות, ואין מתכוון שיש לו עדיין עבודה גדולה בעולמו.

ואף ששני הדברים הללו הם אינם מידות רעות ונצרכים שניהם לעבודת הכבוד, מכל מקום צריכים שניהם להיות במדה ובמשורה, וכל אחד צריך שיהיו לו מהשנים גם יחד. וכמו שאמר החכם מכל אדם (קהל ג, ה): עת לבכות ועת לשחוק עת ספור ועת רקוד, שכל אחד צריך לכל אחד משני הדברים, וצריכים לשלב את שני הדרכים גם יחד.

ה. א: אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ, שנאמר בזה כלל גדול בעבודת ה' בכללות, אין לא לטעות וללכת רק כאחת מהדרכים בעבודת ה'. 14

שכך אמר לו: אם תיטיב, שאם האדם יחשוב על עצמו שהוא הטוב והוא רק מטיב בכל דבר, או שאח, יכול לבוא מזה לגאוה גדולה, ומצד שני אמר לו: יאם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ, שאם לא ישתדל האדם להיכנס כלל לעבודה, רק יהיה מרוצה ממצבו ולא ישתדל כלל בעבודה, גם יזה לפתח חטאת רובץ, שיכשל בחטא.

רק הדרך הנכונה היא: יע ונר תהיה בארץ, שצריכים לקחת משני הדברים גם יחד, ולהיות אתם נע תר. כלומר, לפעמים צריכים להשתמש בדרך זו, ולפעמים צריכים להשתמש בדרך המנוגדת. אך בוודאי שלצורך קנין השלימות הוא צריך להשתמש בשניהם, אלא שהוא צריך הכחנה דקה מתי להשתמש עם כל אחת.

ולכן צריך האדם להיזהר מאד, מצד אחד לא להיות כמרה שחורה, ומצד השני לא להיות שמח יותר מדאי, שיש זמנים שהבורא רוצה מהאדם לראות את שברון לבו בקרבן, וצריך האדם להרגיש ולדעת שהוא חסר בעבודה, ומצד שני צריך הוא להיות בשמחה תמיד, וצריכים לדעת לשלב הדברים גם יחד.

ועל זה נאמר כאן 'כל שאור' - הרומז על המרירות, ו'כל דבש' - הרומז על השמחה, שהוא מרוצה מעצמו, משניהם לא תקטירו ממנו אשה לה, והיינו לא לעשות ממנו קטורת, שקטורת הוא ענין של תמידיות, והוא מלשון קיטור וקשירה, וכמו הקטורת שהיו מקטירים ממנו כל יום בכוקר ובערב, והיו מקושרים בה. והיינו כשבאים לעשות אשה לה, ולעבדו שהוא ענין הקרבן. לא תהיה העבודה בתמידיית בענין אחד מהשנים, אלא צריכים לשלב משניהם גם יחד, וכך לעבד את הבורא, והוא הקרבן הרצוי לפני המקום לשלב מהשמחה והמרירות גם יחד.

אמרי חמד / פרשת ויקרא קס"ט

ש אור שבעיסה

כתיב (ויקרא ב, יא): "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה".

רכינו יעקב בעל הטורים בפרפראותיו על התורה, כתב על אתר: "לא תעשה חמץ - לפי שיצר הרע דומה לש אור. ומטעם זה גם כן הזהיר על הדבש, שיצר הרע מתוק לאדם כדבש".

מקור הדברים שהיצר הרע דומה לש אור הוא במה שאמרו חז"ל במסכת ברכות (דף י"א):

"רבון העולמים! גלוי ודוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב - ש אור שבעיסה ושעבוד מלכות. יהי רצון מלפניך שתצילינו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם".

מה טעם בחרו חכמינו ז"ל לכנות את היצר הרע בכינוי זה של 'שאו שבועיטה'. הלא בוודאי דברים בגו, וחיובא עלינו רמאי לברר זאת.

* בספרי המוסר והחסידות מקובל לבאר את הצד השווה שיש בין היצר הרע לבין השאור שבועיטה, והוא הגאווה וההתרוממות הפסולה. טבעו של השאור שמחמיץ הוא את העיטה. החמצת העיטה היא המצב שבו הבצק תופח והעיטה עולה. אילולי השאור הנמצא בעיטה, היתה העיטה נשאת כהוייתה, והשאור שבועיטה הוא המגביהה והמורוממה.

כיוצא בזה הוא היצר הרע. הגאווה הוא השורש פורה ראש ולענה המביא את האדם להיצר הרע ולכל המרעין בישין דיליה. הגאווה היא זו המחטיאה את האדם ומביאתו אל כל העבירות. הגאווה מה היא - ההתרוממות הפסולה של האדם, ההתנשאות האסורה.

זוהי הסיבה שחז"ל בחרו להגדיר את היצר הרע כ'שאור שבועיטה' כדי ללמדנו את המקור הרע לכל חטא ועוון, ההחמצה והגאווה.

הדומם מול השאור

ניתן לבאר ביאור נוסף בכינויו של היצר הרע 'שאור שבועיטה'. אגב ביאור זה נבין היטב את הדימוי של השאור והדבש שאת שניהם אסרה התורה להקריב להשי"ת.

פ מנהגו של עולם שכל דבר הדומם אין באפשרותו לזוז ממקומו אלא אם כן יזיז אותו מה, או הרוח הנושבת או אדם ובהמה. ה'דומם' כשמו כן הוא - דומם הוא על עמדו מבלי לזוז אנה ואנה. כלל זה כוחו יפה עד ימינו אנו, אף מכוניות שיש להם גלגלים, צריכים לעשות בהם את הפעולה שתזיז אותם ממקומם והוא הפעלת המנוע וכיוצא בזה, והדברים פשוטים.

* יוצא מן הכלל הוא דבר יחיד ומיוחד, אשר לא זו בלבד שיכול הוא לזוז ממקומו ללא התערבות מאן דהוא, אלא אדרבה ההתעסקות בו מונעת אותו מלזוז מקומו ורק כשמניחים אותו לנפשו יכול הוא לזוז ממקומו.

והו השאור שעיסה. כשמניחים את השאור בעיסה, ואין נוגעים בו כלל, העיסה זזה ממקומה והיא מחמצת ועולה. באם מתעסקים עם העיסה, לשים ומקטפים אותה, הרי שהעיסה אינה תופחת כלל.

שלום עלי נפשי

לעובדא יתודית זו דומה היצר הרע, ואשר על כן הוא מכונה 'שאור שבועיטה'. פעמים רבות מבחין האדם שמן השמים מזרזים אותו לחזור בתשובה ולהתעלות בעבודת השי"ת, אם כשח"ו רואה אדם שיסורים באים עליו שעליו לפשפש במעשיו, אם כשח"ו פוגעת מידת הדין באחד מחביריו או קרוביו, הרי זה רמז מן השמים לחזור בתשובה.

וביותר לפי הא דתנן במסכת אבות (פרק שישי מ"ב) אודות הבת קול שיוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. והבאנו (ראה בפרשת יתרו) את מה שדיבר בקדשו מרנא ורבנא הבעל שם טוב זיע"א שבת קול זו מביאה את ההרהורי תשובה אל האדם, ובכל יום שומע האדם את הבת קול בהרהורי התשובה שיש לנ.

אחד מהסיבות שאין השפעה מוחלטת וברורה לכל אותם הבת קול והרמזים המגיעים מן השמים, הוא משום שהיצר הרע מפתה ודוחק באדם שימשיך בהרגליו ועולם כמנהגו נוהג מבלי ליתן לב ולהתייחס אל כל הקריאות השמימיות.

רצונו של היצר הרע הוא שהאדם יתנהג כמידתו של השאור שבועיטה. כדוגמת השאור שכל כוחו הוא רק כשמשאירים אותו כמו שהוא ואין נוגעים בו כלל כן מפתה היצר הרע את האדם שלא יתייחס אל כל הקריאות הללו ושלא ינגע בעצמו לשנות מה מהרגליו הרעים.

זהו שאמרו חז"ל: "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך" האדם מצד עצמו היה שומע את הבת קול ומתעורר בזה לעבודת השי"ת. "ומי מעכב - שאור שבועיטה" מידה זו של השאור שבועיטה' להשאיר הדברים על מכונם. מבלי להתעמק ולחשב חשבוננו של עולם ובכך להשתנות למעליותא, הוא זה שבעורכנו ומעכב בעדינו.

כל שאור וכל דבש

טבע הדבש הוא שכל מה שנופל לתוכו נבלע בו ונעלם. וראה לרבינו

הרא"ש שכבר כתב כן במסכת ברכות (פרק י"ב מברכין סימן לה): "הדבש אם נפל בו חתיכה של איסור, ואע"ג שהאיסור נמוח בתוך הדבש, כיון שדרך הדבש להחזיר הדבר הנופל לתוכו דבש כמו דבש דיינינן ליה".

לפי המתבאר ברמיון היצר הרע לשאור שבועיטה, אנו יכולים למצוא דמיון כזה גם בין היצר הרע להדבש. כמו הדבש האוכל את כל הדברים הנכנסים לתוכו, הם נמסים בו ונעלמים בקרבו ולא נודע כי באו אל קרבנה, כך גם פועל היצר הרע על נפש האדם.

* כשהאדם חי את חייו בנעימים, והוא מסרב להטות אוזן לכל קריאות הבת קול. כשהוא יושב שלו ושאנן והוא אינו מבחין בכל הרמזים הנשלחים ממרומים, ואין בהם כדי לזעזעו משלוות נפשו ולהחזירו למוטב, משול הוא לדבש. כשם שהדבש בולע את כל הנכנס בו ואין בו שינוי, כן האדם הזה אשר כמו פתן חרש יאטום אזנו לשמוע קול מוכיח.

דימתה התורה את השאור להדבש, ואסרה את שניהם למזבח, מטעם המכואר בזה. הן השאור והן הדבש מרמזים אל היצר הרע המפתה את האדם להשאיר בשאננותו, והוא המפריע את האדם מלהתעלות ולהשתפר בדרך הישר.

קרבן ראשית תקריבו

ממשיכה התורה ואומרת (ספ. יב): "קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח". 'קרבן ראשית' מרמז על ראשית ותחילת עבודתו של אדם. כשהאדם מתחיל לעלות בדרך המלך, אסור לן להתייחס למחשבות שהיצר הרע מכניס בו, שאין עבודתו רצויה וכל מעשיו בפניות וכיוצא בזה, אלא אדרבה כאן המקום לתפוס את מנהג השאור והדבש - שלא יטה אזנו לדברי היצר הרע המכניס בו מחשבות פסולות של יאוש לומר מה אני ומה חיי שאוכל לעבוד את ה', וזאת מכיון שאם יטה אוזן לטענות ומענות אלו, אין לו סיכוי להכנס לעבודת השי"ת.

וכל זה הוא בדווקא בראשית עבודתו של האדם שאז רצון השי"ת הוא שיתנהג כשאור ודבש ולא יתפעל מטענות היצה"ר המנסה להשפיל ולהכניסו לענווה פסולה המביאה את האדם לקרירות בעבודת הבורא ב"ה. העצה היחידה היא לקפוץ כנחשון אל סערות ים עבודת השי"ת, מבלי לפנות אל כל המניעות וההסתרות שהיצר הרע מציב בפניו.

* ורק לאחר שנכנס ועליו להביא קרבנות למזבח לתיקון נפשו, אז אדרבה הוא להיפך ואז חובתו בעולמו להזהר שלא להקטיר שאור או דבש ולא להשמע לעצת היצר המשדלו לאטום עינו ולבו מהמעוררים אותו, אלא יתן אל ליבו לשפר מעשיו על פי הסימנים שמראים לו מן השמים.

11. Fruit-honey. The d'vash of this verse is fruit, which can produce a sweet, honey-like nectar (Rashi). The prohibition against offerings of leaven and fruit-honey conveys a moral lesson regarding the full range of man's service of God. Man should not be sluggish, as symbolized by the slow process of leavening; nor should he be obsessed with the pursuit of pleasures, as symbolized by the sweetness of honey (Chinuch).

לאמור, איננו מתיימרים לטעון שאלו הם הטעמים הבלעדיים של איסורים אלו, אולם רשאים אנו להעלות אותם כהשערות, אם לדעתנו, אלו יכולים לקרב איסורים אלו להבנת ולתפישת הנכנסים לעולם המצוות. לאחר הקדמה עקרונית זו מבאר בעל "החינוך":

ואומר: עניינו הקרבן כולם לעורר מחשבות המקריב, ולפי המעשה ההוא יקח דמונותיו בנפשו, הכל כאשר כתבנו כבר, ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשתייה גדולה, מקרבנו יקח דמיון לקנות מרת הזריות והקלות והמחירות במעשה השם ברוך הוא, וכמו שאמרו זכרונם לברכה (אבות פרק ה, משנה כ): "הוי קל כנשר ורץ כצבי וכו'".

נמצא שיש באיסור זה לקח חינוכי המעמידנו על חובת הזריות בכל

הקשור לחפצי שמים. כיוצא בזה כתב בעל "החינוך" טעם בענין באיסור הקטרת הדבש:

ובענין הרחקת הדבש נאמר אל הילדים רבים כדי ליסרם, שהוא סיבה לרמיון שימעט האדם מלדרוך אחר המאכלים המתוקים לחכו כמנהג הסובאים והזוללים ימשכו לעולם אחר מתוק, אבל החכם לא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו וצרכים למחיותו ושומרים על בריאות איבריו. ולזה ראו לכל בעל שכל לכוון במוצו ושתייתו לא לכוונת הנאת מישוש הגרון. ולו חכמו בני אדם ישכילו זאת, כי כל ענין חוש המישוש חרפה היא להם, כל שכן שאין ראוי להם לכוון אליו וליהנות בו, רק הצריך אל הטבע בהכרח.

שפתי חיים / זריות

"רצוננו לעשות רצונך... שאור שבעיסה מעכב"

הדבר המחמיץ ודרך פעולתו מכטא ומסמל את היצר הרע ותחבולותיו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות יז). "רצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה", ופרש"י "יצר הרע שבלבבנו המחמיצו". כמו ששכיחה מעשייה גורמת לעיסה שחמץ, כך אם מחשבתו פנויה מתורה ועבודת ה', יש מקום ליצר הרע להכנס בקרבנו ולהסיתו לדבר עבירה, מאידך כאשר אדם עסוק בלימוד התורה וקיום המצוות אין לו פנאי לעבור על רצון ה'.

רעת העצלות אינה מורגשת

הקושי שבהכרת ההכרח לתקן את מידת העצלות, היא מפני שלא מכירים בגנותה, שהרי בשאר המידות הרעות כדוגמת כעס, קנאה ושנאת הבריות, כאשר הן פועלות באדם, הוא מרגיש אותם ואת הרע שבהן, ולבו נוקפו על כך, הוא מודע לכך שהתנהגותו אינה כראוי, אבל העצל אינו פועל רע בקום ועשה, רק קצת רפיון המנעות מעשייה, "מעט שנות, מעט תנומות, מעט חבוק ידים לשכב", ואינו מרגיש שעושה עוולה בעצלותו, על כך כותב ה"מסילת ישרים" (פ"ו) "כי הנה העצל אע"פ שאינו עושה רע בקום עשה, הנה הוא מביא את הרעה עליו בשב ואל תעשה ש"ו", ככתוב "מעט שנות מעט תנומות... ובא כמהלך ראשך", בשכיחה מעשייה בשב ואל תעשה מביא העצל את הריש-היצרות על עצמו. "ואמר (משלי יח, ט) 'גם מתרפה במלאכתו אה הוא לבעל משחית', היינו אמנם הוא עושה את המוטל עליו אלא שעושה זאת ברפיון, בכך הוא פועל השחתה בנפשו - 'אח הוא לבעל משחית', 'כי אע"פ שאיננו המשחית העושה את הרעה בידינו', כי הרע שבעצלות הוא באי עשייה "לא תחשוב שהוא רחוק ממנו אלא אחיו הוא וכן גילו הוא".

הפועל ברפיון - היצר הרע שבו מתפתח

מדוע המתרפה במלאכתו מכניס השחתה בלבו? מפני שאדם העסוק בעשיית טוב במלוא המרץ והזריות, ומחשבתו תפוסה בקיום המצוה בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה על צד היותר טוב, אין אפשרות לחיידק היצר הרע לפעול ולהתפתח במחשבות האדם ובלבו, אבל מי שעושה מעשיו הטובים בעצלתיים, ומחשבותיו הטובות מפורות הנה והנה, יש מקום למחשבות היצר הרע להכנס ולפעול, שהרי אין מציאות באדם של חלל ריק שאינו פועל וחושב טוב, וגם ברע אינו מהרהר ועושה,

כפי שאנשים טועים לחשוב, כאשר שואלים אדם במה אתה מהרהר * כעת? הוא עונה איני חושב כלום, תשובה כזו בטעות יסודה, כי מחשבת האדם פועלת כל הזמן בלי הפסקה, ואם אינה עסוקה בדברים טובים, מיד היא מהרהרת הרהורים רעים - בתאוות, קנאה ושנאה וכדו', אפילו בשעת השינה כח המחשבה אינו מפסיק, ולכן אדם חולם חלומות. נמצא שמי שיושב באפס מעשה והוזה בדמיונות, ואפילו אם הוא עושה דבר אלא שעושה זאת בעצלתיים, בכך הוא נותן מקום ליצר הרע להתפתח, לכן המתרפה במלאכתו - אינו עושה טוב במלוא כוחו, ועיי"כ הרע שבו מתגדל - 'אח הוא לבעל משחית'.

איסור החמץ מלמד על רעת העצלות

תהליך התהוות החמץ ואיסורו מלמדנו על התוצאות הרעות של העצלות, שהרי העיסה מחמיצה מאליה בלי שאדם עושה בה משהו, רק החיידקים הנמצאים באויר נכנסים לתוכה ומתורבים בה ומחמיצים אותה, רק אם האדם עוסק בה בלי הפסק אין הכח המחמיץ יכול להתפתח בקרבה, אבל בזמן שהנחתום שובת ממלאכתו, החיידקים הפטריות מתפיהים את העיסה ומחמיצים אותה והמצה מתקלקלת,

אופן עשיית המצה מלמדת איך לגשת למצוות

כבר ביציאת מצרים ציונו הקב"ה לאכול מצות, ומצורת עשייתם למדנו את האופן איך עלינו לקיים מצוות, לישת המצות ואפייתן היא המחשה חיה בשכילנו באיזו זריות צריכים לקיים את שאר המצוות, שהרי כאשר עושים מצות, רצים וממהרים בזריות גדולה, וכל הזמן עוסקים במצה מבלי להפסיק הפסק כלשהו, ואפילו ששיעור הזמן שעיסה מחמיצה הוא ח"י רגעים בלי עסק, בכל זאת מחמיצים לא לשהות כלל מתחילת הלישה עד האפייה, כי חוששים שאם העיסה כבר התחממה בלישה היא ממהרת להחמיץ, כמו שכתב השו"ע (או"ח תנ"ט, ס"ב) "ואחרי שנתעסקו בכצק ונתחמם בידיים, אם יניחוהו בלא עסק מיד יחמיץ", וכתב שם המשנ"ב (ס"ק י"ח) "לכתחילה כודאי יש ליהור מלהניחה כך אפילו רגע אחד אם אפשר". אנו עושים מאמצים מרובים להתרחק מכל אפשרות רחוקה שהעיסה תחמיץ, וזאת ע"י שעושים את המצה בזריות המירבית.

* מהזריות הנדרשת לעשיית המצות אנו למדים לכל חלקי עבודת ה', דבר פלא הוא שמיד באחת המצוות הראשונות שציונו השי"ת עוד לפני יציאת מצרים נתן לנו את מצות המצה, ורמז לנו באמרו "ושמרתם את המצות אל תקרי את המצות אלא את המצוות" שבאותה זריות שאנו ניגשים לעשיית מצות כך נזדרז בקיום כל המצוות.

בבית המקדש - העצלות מגונה והזריות נחוצה

אכן בבית המקדש שהוא המקום המרכזי לעבודת ה', אסרה תורה את החמץ והשאור, ככתוב (ויקרא כ"א) "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ", שכל התהוותו מתוך שכיחה מעמל ובקשת המנוחה,

ובאיסור ההקרבה שלו רצה השי"ת ללמדנו עד כמה מאוסה העצלות בעבודתו ית'.

מאידך ציינו חז"ל (שבת כז.) את מעלת משרתי ה' במקדשו "כהנים וזריון הם", מכיון שבית הבחירה עיקר מטרתו היא עבודת ה' בקרבנות שאותה צריך לעשות בזריות מירבית.

שאמרו ז"ל (אבות ה"ב) הוי קל כנשר ורץ כצבי וכו' לעשות רצון ה' ונתחייב הענין במנחת היחידים יותר ממנחת הציבור, לפי שהיאוש והעצלה נמצא ביחיד יותר, כי הרבים יזהירו זה את זה. נמצינו למדים עצה טובה להתרחק מהעצלות ולהתחזק בוריונות, והיא להכניס את עצמו למסגרת של הרבים, ולקבל עליו עול סדרי הציבור, כדוגמת שמירת סדרי הישיבה והנהגותיה, וממילא לא יוכל להתעצל בשמירת הסדרים וכדו', כי הוא מתבייש לפרוש מן הציבור. "ולכן לא תקפיד התורה על זה במנחת הציבור הבאה מזמן ז'מן, כגון שתי הלחם של עצרת". המהר"ל ביאר טעם נוסף מדוע מביאים כחג השבועות שתי הלחם מן החמץ, מפני שהחמץ מסמל את היצר הרע, לכן ביום שבו ניתנה תורה, שהיא התבלין ליצר הרע, ועל ידה מתגברים עליו, וזה מרמז הבאת שתי הלחם מן החמץ דוק בשעת קבלת התורה, שבכוחה למתק ולתקן את הרע.

איסור הדבש - למעט מרדיפה אחרי המתוק לחיך

31 "ובענין הרחיק הדבש נאמר אל הילדים רכים כדי ליסרם, שהוא סיבה לדמיון שימעם האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחיכו, כמנהג הוולגים והסבאים ימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו, וצריכים למחיתו, ושומרים בריאות אבריו, ולזה ראוי לכל בעל שכל לכוון במוזנו ושתייתו לא לכוונת הנאת משוש הגרון, ולו חכמו בני אדם ישיכילו זאת". לכאורה אין קשר בין טעם איסור השאור במנחות שהוא כדי להתלמד במידת הזריונות. לטעם איסור הדבש שהוא למעט בתענוגים. אמנם מדברי ה"מסילת ישרים" (פ"ט) נמצינו למדים ששני הטעמים עולים בקנה אחד, ומטרתם להרחיק מהעצלות, כי כך כתב "הנה מפסידו הזריונות הם הם מגדילי העצלה, והגדול שבכולם הוא בקשת המנוחה הגופיית, ושנאת המורח ואהבת העידונים בתשלום כל תנאיהם". לדוגמא: אהבה הנוחיות ורודף התענוגות מתעצל לשבת ללמוד כל עוד לא השיג את כל רצונותיו ותאוותיו, גם בשעה שהוא כבר לומד הנו מחפש את הכסא והסטנדר הנוחים ביותר, כל זה מעכב ומונע מלהזדוץ לעשות טוב. כי "הנה יקשה עליו להשכים לבתי כנסיות בבוקר, או לקר בסעודתו מפני תפילת המנחה בין הערביים, או לצאת לדבר מצוה... וכ"ש למחר עצמו לדבר מצוה או לתלמוד תורה".

המתרגל להתעצל אינו יכול להשתחרר ממאסר ההרגל

32 "ומי שמרגיל עצמו למנהגות האלה", המרגיל עצמו לבקש מנוחה ולחפש נוחיות, אע"פ שזה מונע אותו מלהזדוץ ללמוד ולקיים מצוות, ואמר בלבו שכאשר יגיע לידי מעשה יתאמץ להזדוץ, ואינו מודע לכך שלאחר שהתרגל להתרשל מאיזו סיבה שלא תהיה "אינו אדון בעצמו לעשות הישר זה כשירצה, כי כבר נאסר רצונו במאסר ההרגל הנעשה בנעו שני". כמעשה שהיה בכך ישיבה שמר על סדרי הישיבה בהקפדה לבוא לתפילת שחרית בזמן, עד שחדל מכך, וכאשר נשאל מדוע הפסיק להופיע בזמן? אמר שזה רק הפסקה זמנית, כי עוסק בליבו סוגיא חמורה עד השעות המאוחרות בלילה, ובתקופה זו אינו יכול להשכים לתפילה בישיבה. על כך אמרו לו שגם אם נדמה לו שזה רק הפסד ארעי שאינו שקול כנגד הריחוק בלימוד, טועה הוא כי ע"כ יתרגל לאחר לתפילה, וגם כאשר תסור הסיבה, כבר יהיה עבד להרגלו הנפסד, ולא יוכל לשוב להקפיד על תפילה בזמנה, ואכן כעבור שנים רבות כהיותו כבר אכרך מכונג הודה ולא בוש שמאו שחדל להתפלל בישיבה שוב לא הצליח לחזור למצבו הראשון, כי לאחר שהתרגל לקום מאוחר בבוקר, הוא מתקשה להשכים, כי כאמור "אינו אדון בעצמו".

According The Ladder - R. Yakov Hibel

fullest. Laziness and Zeal are diametrically opposed. The very worst type of indolence is the wish for comfort, ease, and pleasure. Armed with this partiality, the idea of any sort of hard work becomes an anathema. We want our pleasure to be absolute, perfect and unmarred. This is an approach which is bound to cause trouble, for this type of person will certainly find the service of his Creator exceedingly heavy. Mitzvot involve effort. If we are averse to exertion, we will find the service of Hashem a weighty, troublesome burden.

29 שפת ה"ים נחית וארצות צ"ח

בהקרבת קרבן יחשוב הבעלים שכך היה ראוי להעשות לו

ממשין בעל ספר ה"חינוך" וכותב "על כן אכתוב בהם כל אשר יעלה בתהילת המחשבה, ואומר עניני הקרבן כולם לעורר מחשבת המקריב, ולפי המעשה ההוא יקח דמיונותיו בנפשו", כדברי הרמב"ן (ויקרא א, ט) כפי שהביאם ה"חינוך" כמצות בנין בית הבחירה (מצוה צ"ה) "כי בעבוד שמעשה בני אדם נגמרים במחשבה וכדיבור וכמעשה, ציוה השי"ת כי כאשר יחטא יביא קרבן ויסמוך עליו ידיו כנגד המעשה, ויתודה בפני כנגד הדיבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, וכרעיים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו ובנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה, כי חטא לאלוקים בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפוך דמו וישרוף גופו, ולולי חטד הכוור שלקח ממנו תמורה וכופר - הקרבן, שיהיה דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי איבריו".

איסור הקרבת החמץ למד על מעלת הזריונות

"ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהייה גדולה, מקרבנו יקח דמיון לקנות מידת הזריונות והקפדות במעשה ה' ברוך הוא. וכמו

גישה מעניינת בנושא זה מצינו בפירושו של "בעל הטורים". הוא מוצא בשאור וגם בדבש סמלים ליצר הרע, ועל כן הם נאסרו בהקרבה לגבוה. לפי שיצר הרע דומה לשאור, ומטעם זה הזהיר גם כן על הדבש, שיצר הרע מחוק לאדם כדבש. יצר הרע מסומל בדברי חז"ל כ"כשאור שבעיסה", כדרך שאמרו (ברכות י, א): "רבון העולמים, רצונו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה...", ודרכו של יצר הרע שהוא ממתיק בתודעת האדם את הדברים המרים ביותר. אילו השכיל האדם היה מבין שחטא ועוון הינם מרים ממות, אלא שהיצר מעורר את עיני השכל, וכך נדמה המר כמתוק. כיון שזה סמלו של יצר הרע וזוהי דרכו הנלווה, לפיכך הרחיקה אותם התורה מן הקרבנות הבאים לכפר ולרצות.

ביתר פירוט היה מסביר הרה"ק ר"מ מקוברין וצ"ל, כי השאור והדבש ידומים לשני השורשים העיקריים של כל החטאים, הלוא הם: הגאווה והתאוה. השאור המחמץ מטמל את ההתנשאות המתנפחת, ואילו הדבש רומז אל היצרים והתאוות, שאדם חומדם משום שהם נראים כמתוקים וערבים. כשהרחיקה התורה את השאור ואת הדבש מלהיקרב בקרבנות,

כאילו אמרה לאדם שגם עליו להתרחק משני גורמים משחיתים אלו, כך יכשר קרבנו וכך יוכשרו גם מעשיו לפני אדון כל.

28 ואמנם לכשנעמיק חקר בשורשי חטאו של אדם הראשון, שהוא אבי אבות חטאי כל הדורות, נמצא בהם שני מרכיבים אלו. המניע לכך שאדם הראשון שלח ידו לאכול מעץ הדעת היה מה שנתפתה להאמין לנחש הקדמוני שפיתתה (בראשית ג, ה): "ביום אכלכם ממנו והייתם כאלוקים". כביכול לא די היה לאדם במה ששכן בגן עדן והיה לנו הבריאה, אלא שביקש להגביה למרום קינו. חז"ל (בראשית רבה טו, ז) גם אמרו שאחרי שאדם הראשון נכשל בחטא זה הבריאה כולה היתה כנמלטת ממגעו, באומרה (תהלים לו, יב): "אל תבואני רגל גאווה - רגל שנתגאה על בוראו".

אולם לאידך גיסא, מבואר בתורה שהיה גורם נוסף לאכילה מעץ הדעת, והוא בקשת התאוה. התורה מסבירה (בראשית ג, ה): "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים". אמנם הקב"ה התיר לאדם ולחוה לאכול מכל עצי הגן, אולם הם לא הסתפקו בכך, אלא בקשו לטעום מן העץ הנוסף, שדוקא הוא שקסם להם.

כיון שתפקיד הקרבנות לקרב את האדם אל בוראו ולכפר עליו מכל חטא ואשמה, אמרה התורה שהשאור והדבש, סמלי הגאווה והתאוה, לא יוכשרו להיקרב, שהרי "אין קטיגור נעשה סיגור". זאת ועוד, קרבנו של אדם לא יכפר עליו אלא אם כן יצורף אל התשובה הכנה. במה שמנעה התורה את הקרבנות של מרכיבים אלו, כאילו רמזה לאדם שמעתה עליו לבערם מקירבו, כך יירצה קרבנו ויוכל לפתוח דף חדש ביחסיו אל קינו.

For one who wishes to eat all his meals with complete relaxation and repose, and to sleep his sleep without disturbance, and will refuse to walk if not slowly, and the like, behold, it will be difficult for him to get up early for the synagogue in the morning, or to cut short his meal because of the afternoon service at twilight, or to go out for a mitzvah if the time is not suitable for him. Certainly he will not hurry himself for matters related to mitzvot or Torah study.

Life as a Jew makes certain demands. These demands may be at odds with the natural inclinations of the lazy individual. He likes to see his needs met in a setting of gracious, unhurried tranquility. Every meal, morning coffee and afternoon tea included, is

an occasion, and every night's sleep is sacred. Nothing is worth the scrambled disorder of quick action. It follows, then, that if the time for fulfillment of a commandment is inconvenient, he will have no desire to inconvenience himself. And if there is any question of actual exertion, be it for a mitzvah or for Torah study, the cause is lost before it was ever begun.

And one who accustoms himself to these practices is not his own master to be able to do the opposite when he so wishes, for his will is already trapped in the prison of habit, which becomes second nature. Once we fall into these behavior patterns, we will not be their master; we will be their slave. Even if we should wish to act differently on occasion we will be unable to, because we are handcuffed by these ingrained habits which have become an inseparable part of our existence.

The Drive for the Material

Our Sages (cited by Rashi, Bereshit 25:23) tell us, "Tyre (Tzor) was only built from the destruction of Jerusalem." Tyre, a non-Jewish city in Lebanon, is symbolic of the wicked enemies of the Jewish people. It flourishes when Jerusalem, symbol of the spiritual nature of the Jewish nation, declines: "When this one rises, this one falls."

This principle is true of every individual as well. The spiritual and the material have an interesting, interdependent relationship: when one ascends, the other descends. The more involved we are in the spiritual, and the higher our spiritual level, the less need we have for the material. Unfortunately, it works the other way as well. The more importance we attach to the material, the less capacity, interest, and appreciation we have for the spiritual. If we allow ourselves to become immersed in materialism and physicality, we will eventually find that while it is impossible for us to fully satisfy our desires in these areas, we are guaranteed to destroy our precious, fragile spirituality in the attempt.

כתב בשו"ת אגרות משה יו"ד (חלק ג סימן ע"א) בענין המזיק הגדול שיש בביקוש תאוות עוה"ז וז"ל, והנה במדינתנו מרוב הברכה שנתן הש"ת יש רצון ותאוה גדולה להנאות עוה"ז בכל התענוגים, שקורין לזה "גוד טיים", שגם זה דבר המקלקל את האדם מאד, שמרגיל את יצרו להתאות לדברים שאין צורך בהם ומשחית את מדותיו ע"י שנהפך לחיה רעה, ומתחלה מבקש לתאוותיו אינו דבר היתר מרומה וכשאי אפשר לא ימנע אף באיסור, עד שלהצדיק מעשיו נעשה גם לכופר ח"ו, וכמאמרם לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר עריות, והתורה הקפידה מאד על כך בעיקר בחינוך הילדים כדחזינו מדין בן סורר שעל ריבוי תאוה זהיתר חייבתו תורה, משום שזה יביא אותו לבסוף להיות ליסטים ורוצח וגם כופר בכל התורה.

וגם על זה צריכים המורים להשיג וללמד לתלמידים איך להתנהג, ולדבר עמהם בגנות בעלי התאוה ובשבח הנאה ממעשים טובים שהוא הנאה עולמית שמשבחים אותו בזה וכדומה בהרבה דברים נכונים שמשפיעים עליהם. ואיתא ברש"י (ויקרא כו-ה) על הפסוק "ואכלתם לחמכם לשובע", וז"ל, אוכל קימעה והוא מתברך במעיו, ע"כ, שלכאורה תמוה לאיזה צורך הוא ברכה זו דהא נאמר לעיל מזה שהברכה תהיה מרובה שהארץ תתן יבולה והעץ יתן פריו ודיש ישיג את בציר ובציר את זרע, ואחר זה נאמר ואכלתם ישן נושן ומפני חדש תוציאו, וא"כ הרי יש להם הרבה מה לאכול ויהיה להם שובע אף כשיצטרכו לאכול הרבה?

אבל הוא שהאדם השלם אף שיש ברכה מרובה ושפע רב יודע לצמצם תאוותיו להנאות הגוף רק למה שיש לו צורך בהם, והשפע ברכה שנתן הש"ת יודע שאינו כדי שיוכל להיות בעל תאוה וזולל וסובא אלא כדי שישגי בקלות מה שצריך לבריאות הגוף, וגם להנאות שיש צורך בהם לפעמים לראות חסדי הש"ת, ולימי העונג והשמחה בשבתות וימים טובים ושמוחת של מצוה, ולכן נתן הש"ת גם ברכה זו שלא יצטרך האדם השלם לעסוק הרבה באכילתו ושתייתו אלא שגם בקימעה שיאכל יתברך שיהיה שבע וטוב לו. והוא להורות שגם כשנותן הקב"ה במדינה ברכה מרובה ועשירות גדולה, לא יבא מזה לדון שרצון הש"ת שישתדל להשיג כל הנאות שיכול ע"י הברכה שנתן לו, אלא ידע שבכל עת ובכל מקום יהיה הנאותו רק מתורה ומעשים טובים שיעשה, שמזה יש הנאה בעוה"ז ובעוה"ב, עכ"ל. כשהגוף חי ומתעורר מעניני העולם הזה, הוא מביא תרדמה לחיי העולם הבא, ואת החיים הרוחניים הוא יכול לקנות רק אם הוא חי ומרגיש.

באסיפה שהיתה לפני שנים בארה"ב דיבר מרן שר התורה הג' ר' משה מיינשטיין זצ"ל, ושם בוכה ר' משה על הדור שלנו, וכך אמר. מה קרה לנו? נכנסים היום לסופרמרקט, בודקים כל מוצר, ואם זה כשר, אם יש הכשר מהודר, מכניסים לעגלה, כל מה שכשר נכנס

41 However, there is a positive side as well. The more we succeed in loosening our bonds (and our bondage) to materialism, the more capable we become of spiritual growth. We are increasingly more available for and interested in learning Torah, doing mitzvot, and growing close to Hashem. This is a state which is entirely unique to every individual. There is no "right" level or "wrong" level of spirituality.

The Torah commands us (Vayikra 19:2), "You will be holy because I, Hashem your God, am holy." Our Sages comment (Yevamot 20a), "Sanctify yourself with what is permitted to you."

The Ramban explains (Vayikra 19:2) that certain areas are black and white. What is forbidden will always remain forbidden and therefore untouchable, leaving no room for individual circumstance or judgment. However, our lives in this world consist as well of very large gray areas, where the distinctions are not all that clear, and where what we do or do not do, what we indulge in or avoid, is a question of individual approach. We can choose to take maximum advantage of what pleasures the Torah permits, and occupy ourselves with heightening and enhancing our enjoyment of these treats. On the other hand, we can also choose to limit ourselves to reasonable basic human needs and comforts, focusing instead on heightening and enhancing our spirituality. The question here is not one of forbidden or permitted, but rather of emphasis.

42 Balance

Has Hashem granted us a comfortable station in life? We should thank Him for it always, and use it as an instrument for enhancing our Divine service. At the same time, we should bear in mind that there is an element of contradiction here. Our Sages tell us (Berachot 57b), "Three things expand (marhivin) a man's mind. This is what they are: an attractive home, an attractive wife, and attractive utensils." The Maharsha's interpretation of this statement, with its reference to Bilam, implies that the word marhivin could be better read as mahrivin, which means "destroy." Indulgence in worldly pleasures can ruin us if we do not maintain a proper sense of balance.

* How will we relate to Hashem's bounty? Will we permit our possessions to drag us down, or will we use them as steppingstones to Heaven? If we allow them to lower us to new depths of physical repose, hatred of exertion, and love of pleasure, we will

never even climb the first step. We must be careful. If He has given us more, then He also expects more.

43 And man must know that he is not in this world for repose, but rather for toil and exertion. Phrased more bluntly, this world is not a holiday resort. We are here not to enjoy a lifelong vacation, but to work, and work hard. This exertion is an inescapable fact of our lives on earth. The element of available variety lies in our specific field of exertion and what, if any, enduring results we will have to show for our trouble. If we are fortunate, our efforts will be channeled into spiritual pursuits and we will have a produced an entity of eternal value. If we are less fortunate, we will still have to work hard but our labor will have no real, long lasting meaning.

לעגלה. אבל לא מבינים שהעוה"ז לא פחות "טרייף", מדבר שהוא בלי הכשר! והוסיף ואמר, הרי פעם הכנסנו כל הטעמים בתוך הגמ', היינו חורשים את הגמ' בטעם רש"י, ובטעם תוס', איך המהרש"א נכנס בתוס', ואיך הפני יהושע בטעם הרשב"א והרמב"ם. אבל היום, כל הטעמים בעוה"ז - צי'פס בטעם כזה ובטעם כזה, והדבר מתקנס בלימוד, זה תלוי אחד בשני. בתוס' מס' כתובות (קד ע"א), מביא את המדרש "עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו, יתפלל שיצאו תענוגי העולם [ובג' אחרת, אכילה ושתייה] מתוך מעיו." הרי כ"כ הרבה מתפללים על כניסת דברי תורה, אבל צריך קודם שיצאו התענוגים! שכחנו לגמרי את הרעיון הזה, והלא כל דבר שלא צריך לקיום הגוף זה טרייף, לא לחפש תענוגים, לחפש מה שהגוף צריך ולא יותר, וממילא כל הטעם נכנס ללימוד, עכ"ל.

הפסוק בישעיה (כח-ט) אומר, "את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי חלב מחלב עתיקי משדים". ומבאר הגר"א, מי זוכה לדעה ומי מבין שמועה של תורה, מי שנגאל מיניקת החומריות של עולם הזה. שאז הנשמה מתגדלת אצלו ומתאחדת עם אור התורה, עכ"ל.

דביקות בבורא עולם היא בהכרח עויבת העולם הזה "עויבת תענוגות הילדות", אי אפשר לקיים "ואתם הדבקים" בחומריות העולם הזה. שהכל הולך כפי ההשתוקקות,

* של זמן שיש השתוקקות להבלי העולם הזה אזי לא מתקיים "יבין דעה ויורה שמועה", ורק מי שמשתוקק אל החכמה ואל זה בלבד, הוא זוכה לכך.

40 הסבא מקלם זצ"ל אמר פעם לבנו, בא ואראך דרכו של יצר הרע. שעת קבלת שבת היה הדבר, וחצר בית הכנסת המתה ילדים משחקים. ניגש הסבא זצ"ל עם בנו אל החלון והראהו, אמר לו רואה אתה בני את הילדים משחקים, כך משחקים גם כל אנשי העולם, אלא ההבדל הוא רק במשחק. כשאדם מתבגר הוא מחליף את הצעצוע בדבר אחר. אותו היצה"ר שיש לקטנים יש לכל באי עולם, וכל זמן שאדם לא עוקר את התאוות והרצונות שלו הוא נשאר ילד קטן. על כן העצה האחת להנצל מפניו הוא אשר יעצונו חז"ל - "בואו ונחשוב חשבוננו של עולם", הבה נתבונן בחישוב של אמת, הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה, ואז מובטח לנו "אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא".

Vayikra 237

44 Growth Through Torah - R. Pliskin

Yeast and honey were not permitted in the offerings on the altar. Yeast makes the dough rise higher, but it is an external additive. Honey makes things taste sweet, but it is also an external additive. Salt, on the other hand, brings out the flavor of the food, but only the flavor that is already there. This, says Rabbi Mordechai Gifter, symbolizes a basic principle in spiritual matters. When serving the Almighty you should follow the model of salt. That is, utilize all the abilities and talents that you have to serve Him. Do not be like yeast that causes distortion of what is there. Do not be like honey that is very sweet but is something borrowed from the outside. Be yourself, but make every effort to be all that you can be. (Pirkei Torah, vol.1, p.111)

* This thought can be repeated frequently since there is a custom to dip bread into salt at the beginning of a meal. This is a reminder of the sacrifices. It can also serve as a reminder to be ourselves, but to utilize our potential to its fullest.